

N:o 65.

Ank. till Riksd. kansli den 7 maj 1899, kl. 9 f. m.

Utlåtande, i anledning af väckta motioner angående ändringar i gällande lagstiftning rörande fattigvården.

Från Andra Kammaren har lagutskottet fått till behandling mot- taga fem särskilda inom nämnda kammare väckta motioner, n:is 44, 76, 95, 140 och 167, samtliga åsyftande mer eller mindre genomgri- pande förändringar i gällande lagbestämmelser rörande fattigvården.

Uti motionen n:r 44 af herr *J. Eliasson* anföres:

»Förslag om ändringar uti Kongl. Maj:ts nådiga förordning an- gående fattigvården den 9 juni 1871 hafva sedan den tiden vid flere riksdagar blifvit framställda, ehuru dessa merendels lemnats utan af- seende. Detta förhållande kan visserligen icke anses uppmuntrande till att vidare sätta i fråga några rättelser och tillägg, men det oaktadt dristar undertecknad anhålla om Riksdagens uppmärksamhet på några omständigheter, hvilka förefallit mig beaktansvärda.

Nyssnämnda kongl. förordnings 1 §, som ju anses grundläggande för alla öfriga stadganden i fråga om fattigvård och fattigvårdssam- hällens åligganden, likasom ock 3, 11 och 12 §§, innehålla efter min upp- fattning, dels det vilkor, att den nödstälde, för att vara berättigad till nödortfigt understöd, saknar egna medel eller underhåll och vård af annan, dels att föräldrar och barn åligger att i mån af behof å ena och förmåga å andra sidan hvarandra försörja, dels ock att den, som vill söka fattigvård, eger att sig derom anmäla hos angifna personer, och att derefter fattigvårdsstyrelse, som har att behandla frågor om

fattigvård, eger skyldighet att göra sig noga underrättad om sökandens lefnadsförhållanden och behof, samt efter förekommande omständigheter bestämma, om och i hvilken mån fattigvård honom lemnas må. Det förefaller mig, att stadgandena i bemälda afseenden äro ganska tydliga och borde fördenskull icke föranleda till tolkning på mer än ett sätt.

Men betraktar man Kongl. Maj:ts utslag af den 30 oktober 1893 i mål emellan fattigvårdsstyrelserna i Upsala stad och Vendels socken, samt af den 9 mars 1894 i mål mellan Stockholms stads helsovårdsnämnd och fattigvårdsstyrelsen i Vaxholm, begge dessa mål refererade i herr G. B. A. Holms juridiska arkiv, så kommer man på andra tankar. I det förstnämnda af dessa mål blef Vendels fattigvårdssamhälle ålagdt att utbetala sjukvårdskostnad med 22 kronor 40 öre, oaktadt det var styrkt, att den som erhållit sjukvården hade hos sin förmyndare innestående ett kapital af 357 kronor 14 öre. I det senare målet åter förpligtades Vaxholms fattigvårdsstyrelse att godtgöra Stockholms kommun utgifterna för den sjukes vård å sjukhus, fastän det lemnades obestriddt, att den sjukes fader var i bergliga omständigheter och uppskattad vid bevillningstaxering till en årlig inkomst af 2,180 kronor, utan att någondera af svarande fattigvårdsstyrelserna berättigades att utaf dem det vederborde söka de sålunda ålagda fattigvårdsutgifterna åter. Man kan frestas till tvifvel derom, att de som voro sökande i dessa mål hade uppmärksammat hvad i 1, 3 och 12 §§ af fattigvårdsförordningen föreskrifves, och man kan ega skäl antaga, att resultatet blifvit annorlunda i fall att 29 § innehållit förpligtelser för sökandena att ställa sig till efterrättelse och fästa afseende på andra bestämmelser än dem, som talade för bifall till ansökningarna.

En fara förefaller det mig vara, om genom nu omförmälda Kongl. Maj:ts utslag en praxis blifver införd, som kan gifva anledning till missbruk och afvikelser från de föreskrifter, som i dylika fall finnas i fattigvårdsförordningen gifna, och det är denna omständighet, som förleder mig till ifrågasättandet af en ändring.

Erfarenheten har visat, att det finnes fattigvårdsstyrelser, som ofta, vare sig af okunnighet om fattigvårdsförordningens bestämmelser eller andra skäl, icke äro så noga att följa gifna föreskrifter, när det gäller att söka motiv vid fattigvårdsfrågors anhängiggörande mot andra fattigvårdssamhällen. Så borde det efter mitt förmenande icke vara, när en rättegång skall, såsom för fattigvårdsmål är stadgadt, föras skriftligen. Det torde kunna fordras af den, som är sökande, att i ansökningshandlingar enligt 29 § anföres allt, som på förhand kan utredas och hvilket på målet inverkar. Om fattigvårdsförordningens nyssnämnde §

förändrades så, att den innehölle bestämmelser om hvad sökande fattigvårdsstyrelse har att iakttaga vid framställandet af ersättningsanspråk mot annat fattigvårdssamhälle, är min öfvertygelse, att detsamma skulle verka minskning i tvisternas antal och derjemte, hvad som efter min tanke vore hufvudsak, underlätta målens afgörande i öfverensstämmelse med fattigvårdsförordningens anda.

För mången kan det synas obilligt, att mera än hvad nu är förhållandet ålägga fattigvårdsstyrelserna skyldigheter; men kunna synbarligen välbehöfliga rättelser af missförhållanden icke vinnas på lämpligare sätt, så förefaller det mig, att skärpta bestämmelser för fattigvårdsstyrelserna äro oundvikliga.

Till en sådan tanke har jag fått särskild anledning af stadgandena i kongl. kungörelsen den 21 augusti 1885. Deruti föreskrives, att om fattigvårdsstyrelse gör ansökning i fråga angående utbekommande från staten af lemnadt understöd enligt 29, 30 och 31 §§ af fattigvårdsförordningen, så fordras dervid flere och fullständigare uppgifter än hvad i 29 § mom. 1 omförmäles. I konsekvens härmed borde, så förefaller det mig, några af de i nyssberörda kongl. kungörelse gjorda bestämmelserna i fattigvårdsförordningen intagas, enär dessa kunna anses lika nödvändiga vid väckandet af anspråk mot andra fattigvårdssamhällen som emot staten, och synnerligen då samma embetsmyndighet i första hand är skyldig undersöka och utreda förhållandena. Det skulle efter min tanke icke skada, om det tillades några flere för vinnande af mera fullständighet. Hvad i 29 § nu föreskrives i fråga om att aflemna tillgängliga handlingar till upplysning om det fattigvårdssamhälle, der den nödstälde har hemortsrätt, samt anmälan om de förhållanden, af hvilka fattigvården påkallats, och beskaffenheten deraf, äro, efter min uppfattning och erfarenhet, icke alls tillfredsställande.

Vid rättegångar i fattigvårdsmål, som afse ersättning af annat fattigvårdssamhälle, hör frågan om hemortsrätten till det mest vanliga. Såsom obestriddigt borde det då efter mitt förmenande anses, att den understödstagande i de flesta fall har reda på de förhållanden, som dervid kunna inverka, och man borde kunna hafva rätt att begära af denne, att han sanningsenligt skall bidra till kännedom härom, hvilket torde minska både tidsutdrägt och besvär för vederbörande embetsmyndigheter. Det förefaller mig därför, att det i fattigvårdsförordningen borde vara sökande fattigvårdsstyrelse utom annat ålagdt att vid ansökningar i dylika fall foga upplysande uppgifter af den, som understöd emottagit.

Af dessa anledningar och skäl har jag föreställt mig, att en bättre sakernas ordning skulle kunna införas, om fattigvårdsförordningens 29 § ändrades så,

att första momentet erhåller följande lydelse i dess första del:

Fattigvårdssamhälle, som, på grund af 1 § och i enlighet med hvad 12 § stadgar lemnat fattigvård åt någon, hvilken inom annat samhälle har hemortsrätt, är berättigadt att därför, äfvensom för begravningskostnad, om sådan erfordrats, af det senare samhället erhålla ersättning. För utbekommande deraf eger fattigvårdsstyrelsen, som meddelat fattigvården, att, inom en månad efter den dag då fattigvården beviljades, anställa talan hos Kongl. Maj:ts befallningshafvande i länet. (I öfrigt lika.)

att ett nytt andra moment intages af följande lydelse:

Vid sådan ansökning, som i mom. 1 omförmåles, bör fattigvårdsstyrelse bifoga:

a) derest den understödstagande vistas och erhållit fattigunderstöd inom den församling, der han är kyrkoskrifven, vederbörligt prestbevis, innefattande den eller de nödställes födelseort, födelseår och dag samt uppgift om tiden för inflyttningen och orten hvarifrån den skett, äfvensom om personen varit eller är gift, huru vida skilnad i äktenskap egt rum eller ej, och derjemte hvad i öfrigt kan af kyrkobok inhemtas;

b) specificerad räkning å det belopp, hvarför godtgörelse fordras, upptagande tiden då utbetalningar skett samt, derest in natura prestationer lemnats, det derå af fattigvårdsstyrelsen skäligen åsatta värdet;

c) utdrag af fattigvårdsstyrelsens protokoll, innehållande alla de skäl, som legat till grund för fattigvårds beviljande och utsökande af annat fattigvårdssamhälle; samt

d) uppgift angående den i ansökningen afsedda understödstagarens föregående vistelseort och förhållanden i öfrigt, som kunna ega inverkan; börande denna uppgift, sedan understödstagaren blifvit hörd, i korthet affattas och der det är möjligt angifva hans namn, tid och ort för hans födelse, hans föräldrars namn och vistelseort och, om de lefva, deras ekonomiska ställning, de orter der understödstagaren vistats och den tid han å hvarje ställe sig uppehållit, om han förut erhållit fattigunderstöd samt i sådant fall när och hvar, om han har några egna tillgångar, pension, lifränta eller dylikt, om han är under förmyndare stäld samt om han har barn i bergliga förhållanden, jemte de omständigheter i öfrigt, som kunna tjena till ledning för bedömandet af hans berättigande till fattigvård och hvilken försörjningsskyldigheten åligger.

Der den understödstagande utgöres af minderårigt barn, som saknar anhöriga, hvarigenom hinder uppstår för den i senaste punkten

omnämnda uppgift, bör sökande fattigvårdsstyrelsen låta sig angeläget vara att på annat möjligt sätt utforska föräldrarnes förhållanden i nu omförmälda afseenden, såvida de på målet kunna ega någon inverkan.

och att 29 §:ns andra och tredje moment förändras till mom. 3 och 4.

Men då en så omfattande förändring icke läser kunna genomföras på en enskild motionärs framställning, vågar jag föreslå, det Riksdagen beslutar att hos Kongl. Maj:t i skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta utarbeta och för Riksdagen framlägga förslag till ändring af 29 § i kongl. förordningen om fattigvården den 9 juni 1871, i det syfte som här blifvit omförmäldt.»

Uti motionen n:o 76 hemställer herr *J. P. Zakrisson*, det Riksdagen beslutar, att § 23 i kongl. förordningen den 9 juni 1871 angående fattigvården skall erhålla följande förändrade lydelse:

»Den som fyllt 60 år och sinnessjuk person, som mottagits till privat vård, bibehåller den hemorts rätt han då egde.»

Till stöd för motionen anföres:

»Enär hospital och asyler inom riket äro otillräckliga för vårdande af sinnessjuka, förekommer till följd deraf ofta, att dylika personer af deras anhöriga utackorderas i privata hem. I den ort, jag tillhör, är så förhållandet i rätt vidsträckt grad. Allt som oftast blir dock deras målsmäns eller dessa samhällets olycksbarns egen ekonomiska ställning sådan, att ej längre någon skäligen ersättning för deras vårdande kan erläggas. Men under tiden ha de hunnit förvärfva sig hemorts rätt inom den församling, hvarest de vårdats, och falla då helt naturligt dess fattigvård till last, oaktadt de der ej kunnat vara till ringaste nytta.

Detta förhållande synes mig ej i någon mån vara öfverensstämmande med rättvisa och billighet, alldenstund en dylik person, enligt mitt förmenande, bör hafva hemorts rätt i den kommun han tillhörde innan han utackorderades till vård inom någon annan församling.»

Motionen n:r 95 af herr *H. Odencrants* är af följande lydelse:

»Under vissa förhållanden lemna enligt nu gällande lagstiftning staten ersättning åt kommunerna för de utgifter, dessa för sin fattigvård måste vidkännas. Denna ersättning är enligt stadgandet i 29 § 3 mom. af kongl. förordningen år 1871 ovilkorlig.

Beträffande åter den ersättning, som omförmäles i 31 § 2 mom. af samma förordning, sådant detta lagrum lyder enligt kongl. förordningen den 13 juli 1887, ställer sig saken annorlunda.

Der stadgas, att om någon oafbrutet under minst 5 år vistats utom fattigvårdssamhälle, hvarest han har hemortsrätt, och om samhället måst vidkännas kostnad till följd af fattigvård, hemsändning eller begrafning, som erfordrats för honom sjelf eller för hans minderåriga barn eller hustru, de der jemväl under nämnda tid utom samhället oafbrutet vistats, må samhället, *så framt det är af fattigvård synnerligen betungadt*, eller ock den eller de personer, hvilka, enligt hvad ofvan säges, varit borta från samhället, under samma tid oafbrutet vistats *utom riket*, kunna erhålla understöd af staten, i den mån för sådant ändamål anslagna medel lemna tillgång och Kongl. Maj:t pröfvar skäligt.

Ej utan skäl klagas från hela vårt land öfver den tunga börda, som en ständigt växande fattigvård lägger på kommunerna. Tanken på statens kraftigare mellankomst i detta hänseende framträder också gång efter annan i den allmänna diskussionen. Utan tvifvel kommer den äfven att på ett eller annat sätt göra sig förnimbar i arbetet inom den komité, som för närvarande behandlar den kommunala beskattningen i alla dess delar. Man har äfven i detta sammanhang hört uttalas den åsigten, att de andelar af bränvinsmedlen, som ingå till statsverket, borde i ej ringa mån kunna komma kommunerna till godo i form af ökade bidrag från statens sida till deras fattigvård, helst bränvinsförsäljningen med rätta anses vara en af de mest bidragande orsakerna till fattigvårdstungans tillväxt.

Om principen om statens mellankomst i vissa fall således får anses vara af statsmagterna en gång för alla aaccepterad, gäller det att tillse, huruvida icke en utsträckning af de fall, då ersättning bör lemnas, torde kunna med fog ifrågasättas. Dervid ligger den tanken nära till hands, att konsekvenserna af föreskriften i 31 § 2 mom. af 1871 års förordning kräfva en dylik utsträckning.

När år 1887 det fastslogs, att derest en person under minst 5 år vistats ej blott utom sin kommun, utan äfven utom riket, så skall ersättning utgå, oberoende af huruvida samhället är af fattigvård synnerligen betungadt eller icke, förefaller det naturligt att fortgå på denna bana och förklara, att, så snart en person under viss tid oafbrutet vistats utom den kommun, der han har hemortsrätt, bör denna kommun alltid anses vara berättigad till statsunderstöd för honom sedermera lemnad fattigvård, antingen personen vistats inom eller utom riket. För öfrigt torde numera flertalet af de svenska kommunerna hafva en så pass tung fattigvårdsbörda, att de äfven ur denna synpunkt väl må anses berättigade att, då en person genom en längre tids vistelse utom

kommunen borde hafva förlorat hemortsrätten derstädes, men han det oaktadt måste af kommunen understödjas, härför erhålla ersättning af statsmedel.

Att ej några oegentligheter uppstå vid statsunderstödet utdelande, bör naturligtvis såsom hittills Kongl. Maj:t tillse, hvadan någon ändring i Kongl. Maj:ts beslutanderätt ej ifrågasättes.

Det synes mig, på grund af hvad jag sålunda anfört, vara af rättvisa och billighet påkalladt, att 31 § 2 mom. i kongl. förordningen den 9 juni 1871 erhåller en förändrad lydelse derutinnan, att orden: »så framt det är af fattigvård synnerligen betungadt eller ock den eller de personer, hvilka, enligt hvad ofvan säges, varit borta från samhället, under samma tid oafbrutet vistats utom riket» derur borttoges. Men då det tvifvelsutän är lämpligast, att Kongl. Maj:t blir satt i tillfälle att utreda och behandla frågan, tillåter jag mig hemställa, att Riksdagen måtte besluta att i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till förändring i gällande fattigvårdsförening i det af mig här ofvan afsedda syfte.»

Uti motionen n:r 140 af herr *A. G. Andersson* i Himmelsby anföres:

»Åberopande af de motiv, som i motion n:o 141 förlidet år i Andra Kammaren af mig afgafs i syfte att få ett tillägg till fattigvårdsförordningens 4 §, får jag vördsamt föreslå, att Riksdagen ville besluta ett tillägg till fattigvårdsförordningens 4 §, så att den måtte erhålla följande lydelse:

För försörjning af tjenstehjon, statfolk samt fabriks-, handtverks-, bruks- eller grufarbetare äfvensom deras hustrur och hemmavarande minderåriga barn skall, under den tid arbetsaftalet gäller, husbonde ansvara, så att de ej falla fattigvården till last;

dock, om arbetstagaren dör eller till följd af sjukdom eller annan anledning ej kan fullgöra det arbete, han sig åtagit, icke längre än tre månader af den tid, som arbetsaftalet gäller.»

Slutligen har herr *E. V. Sahlin* uti motionen n:o 167 hemställt, att Riksdagen ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till ny förordning angående fattigvården eller till de ändringar i den nu gällande, som vid en genomgående granskning kunna synas lämpliga.

Till stöd för detta förslag har motionären afgifvit en utförlig

motivering, af hvilken utskottet, under hänvisning i öfrigt till motionen, tillåter sig anföra följande utdrag, afsedda att redogöra för hufvudpunkterna uti motionärens framställning.

»Under de snart 28 år» — så yttrar herr Sahlin — »som flutit sedan Kongl. Maj:t utfärdade den ännu gällande förordningen angående fattigvården, har småningom en allmän mening uppstått, att denna förordning i många afseenden är otillfredsställande.

Inom de särskilda fattigvårdssambällena hafva ofta svårigheter uppstått vid förordningens tillämpande. Om också många af dessa svårigheter bero på en viss handfallenhet, misstro till förordningen och oförmåga att begagna de medel densamma erbjuder, så visa dock flere hvarandra motsägande prejudikat, att lagskipningen äfven i högsta instans varit förenad med svårigheter.

Inom Riksdagen hafva också många försök gjorts att få enskilda moment i fattigvårdsförordningen ändrade. Till synnerligen många eller betydande ändringar hafva dessa försök dock ej ledt — helt naturligt, då ju föreskrifterna stå i så nära förbindelse med hvarandra, att ändring af en paragraf lätt medför ändring af en annan, och då det ju alltid är svårt för en enskild motionär att föreslå en fullt lämplig formulering af ett lagstadgande.

För att få utrönt, i hvilken grad missnöjet rörande enskilda punkter af fattigvårdsförordningen är allmänt inom de kommunala myndigheter, som närmast hafva att handlägga hithörande ärenden, utsände jag i förening med fattigvårdsdirektören i Gefle, Gösta Englund, sistlidna år ett frågecirkulär till åtskilliga fattigvårdsstyrelser inom olika delar af riket. Samma cirkulär sändes äfven till föreningen för välgörenhetens ordnande i Stockholm.

De 38 svar, som hittills ingått, gifva otvetydigt vid handen, att önskan om en grundlig revision af fattigvårdsförordningen verkligen är allmän.

I alla de 38 skrivelserna utom en enda (från Wilhelmina) röjes missnöje med det bestående eller yrkas ändringar i gällande förordning.

Vid redogörelsen för de punkter, i hvilka en revision synes särskildt önskvärd, följer jag den ordning, som iakttagits i cirkuläret; hvarvid jag dock icke tager cirkulärets andra punkt i särskildt betraktande, emedan densamma kan anses vara innefattad under den första punkten, sedan högsta domstolen genom ofvannämnda utslag af den 30 oktober 1895 förklarar en man, som efter bristande edgång i barnuppfostringsmål blifvit dömd att betala visst barnuppfostringsbidrag, skyldig att såsom fader till det ifrågavarande barnet försörja detsamma

utan fattigvårdssamhällets betungande samt underkastad den påföljd för underlåtenhet häraf, kongl. förordningen angående fattigvård stadgar.

Cirkuläret har följande lydelse:

»I syfte att söka åstadkomma sådan ändring i vissa delar af kongl. förordningen angående fattigvården den 9 juni 1871, att fattigvårdsstyrelse må kunna med mindre tidsutdrägt och större kraft, än hvad nu är möjligt, inskrida mot pligtförgätna familjeförsörjare, få vi härmed vördsamt anhålla, att I villen i anslutning till nedanstående frågor benäget insända — om möjligt före den 15 instundande januari — till undertecknad Englund meddelande om sådana erfarenheter, som synas ådagalägga behovet af en ändring i antydd riktning uti gällande fattigvårdsförordning.

1. Har det visat sig, att förordningen icke erbjuder fattigvårdsstyrelse tillräckligt verksamma medel att förmå enligt förordningen försörjningsskyldig att fullgöra sina förpligtelser mot fattigvårdssamhälle, som föranlåtits taga vård om den försörjningsskyldiges hustru eller minderåriga barn?

2. Har det visat sig, att fattigvårdsstyrelse, som understödt minderårigt oäkta barn, icke åtnjutit behöfligt stöd af fattigvårdsförordningen för att kunna göra sin husbonderätt gällande öfver man, som antingen sjelf erkänt sig vara barnets fader eller af domstol ålagts att för det samma utgifva visst uppfostringsbidrag?

3. Har på grund af det omständliga förfarande, som nyssnämnda §§ i förordningen föreskrifva i fråga om arbetsföra personer, hvilka stå under fattigvårdsstyrelses husbondevälde, olägenhet uppstått genom det tillfälle att under rättsproceduren afvika från orten, hvartill sjelfva författningen synes nära nog inbjuda den felaktige?

4. Har det visat sig, att orden »enligt 1 §» i fattigvårdsförordningens 35 § 2 mom. samt 36 § 3 mom. böra utgå?

5. Har efter meddelad fattigvård enligt 1 § åt hustru eller minderårigt barn framställning gjorts hos vederbörande myndighet om den försörjningspligtiges hemforsling, och har i sådant fall handräckning

a) lemnats?

b) vägrats?

6. Hafva eljest några olägenheter yppat sig vid tillämpningen af fattigvårdsförordningen?»

Motionären öfvergår härefter till en redogörelse för de svar å cirkulärets första och andra fråga, som från ett flertal fattigvårdsstyrelser ingått.

Han sammanfattar iuebörden sålunda:

»Ingalunda vittna alla de fall, som ur de ingångna skrivelserna exempelvis anförts, om motsvarande brister i fattigvårdsförordningen. De visa dock, huru ofta det inträffar, att familjeförsörjare afvika och lemna åt fattigvårdsstyrelsen att taga vård om den öfvergifna familjen, utan att fattigvårdsstyrelsen finner det löna mödan eller tror sig kunna på verksamt sätt inskrida mot den pligtförgätne. Af fallens talrikhet torde framgå, huru nödvändigt det är, att lagstiftningen med klarhet och bestämdhet anvisar så effektiva medel som möjligt för den pligtförgätnes tvingande till uppfyllelse af sin skyldighet att försörja de sina. Om det också icke kan förnekas, att i många af de anförda fallen fattigvårdsförordningen icke blifvit på bästa sätt tillämpad, så torde ej heller kunna förnekas, att lagstiftningen i det ifrågavarande hänseendet skulle kunna göra lagskipningen både lättare och mer effektiv. Många af svarsskrivelserna framhålla mycket bestämdt, att något i denna rigtning bör göras.

Ett skäl, som ytterligare torde förtjena framhållas, är det ekonomiska. Det är ej ekonomiskt möjligt för en enda medelstor kommun eller ens för ett flertal af kommuner att under nuvarande förhållanden anordna en lämplig tvångsarbetsanstalt. Först när man hastigare och med större säkerhet, än nu är möjligt, kan inskrida mot dem, för hvilka en sådan anstalt behöfves, torde tillräckligt många kommuner eller län finna det möjligt att utan allt för stora ekonomiska vanskligheter sammansluta sig för anordnandet af en sådan anstalt — helt säkert ett utmärkt medel för reglerandet af de här ifrågavarande förhållandena.»

Derefter anför motionären rörande tredje frågan, hurusom »den öfvervägande delen af de ingångna svaren bejaka ifrågavarande punkt i cirkuläret.»

Äfven cirkulärets fjerde fråga har, enligt hvad af motionären meddelas, i de flesta svarsskrivelser blifvit jakande besvarad.

Beträffande femte frågan yttrar motionären:

»Denna fråga i cirkuläret afsåg att få utrönt, huruvida, efter framställning af fattigvårdsstyrelse, vederbörande myndigheter i allmänhet lemnade handräckning för forsling till hemorten af derifrån afvikne familjeförsörjare, om hvilkas hustrur eller minderåriga barn fattigvårdsstyrelse föranlåtits taga sådan vård, som afses i fattigvårdsförordningens § 1.

Endast ett fåtal fattigvårdsstyrelser synes hafva för sed att hos vederbörande myndigheter begära handräckning för de afviknes hem-

forsling. Då dylik handräckning begärts, har, enligt den erfarenhet som vunnits af fattigvårdsstyrelsen i Karlskrona, sådan framställning »vanligen ledt till önskad resultat». Malmö fattigvårdsstyrelse deremot har, såsom förut under tredje frågans behandling påpekats, gjort den alldeles motsatta erfarenheten, att Kongl. Maj:ts befallingshafvande »vägrar lemna den begärda handräckningen, äfven om forslingkostnaden förskotteras»; »styrelsen gör numera aldrig något försök i den vägen».

Fattigvårdsstyrelserna i Borås, Timrå socken och Gefle hafva endast i ett fåtal fall blifvit vägrade begärd handräckning och då, efter hvad det vill synas, vanligen på grund af formella skäl. Venersborgs fattigvårdsstyrelse gifver kort och godt »det besked, att handräckning, i de fall sådan begärts, vägrats».

Derefter redogör motionären för de ändringar, som, utöfver de redan oförmälda, uti de ingångna svaren ifrågasatts uti fattigvårdsförordningen och hvilka, efter hvad som upplyses, afsett ett stort antal paragrafer i förordningen.

Särskildt utförligt behandlar motionären frågorna om den så kallade legala fattigvården och om hemortsrätten.

Rörande den förstnämnda yttras:

»Rätten till nödtorftig fattigvård är nu begränsad till de fall, der minderårig eller den, som i följd af ålderdom, kropps- eller sinnnessjukdom, vanförhet eller lyte är oförmögen att förvärfva hvad till lifvets uppehållande oundgängligen erfordras, befinnes sakna egna medel samt underhåll af annan. Men om en man eller qvinna väl har krafter nog att förvärfva hvad till hans eller hennes eget lifs upphållande oundgängligen kräves, men uppenbarligen saknar krafter att förvärfva hvad som oundgängligen erfordras för uppehållande af deras lif, för hvilka han eller hon är försörjningspliktig, så finnes ingen rätt till nödtorftig fattigvård. Om en fattigvårdsstyrelse vägrar att understödja en familj i sådana omständigheter — och det har inträffat med afseende på sådana familjer, som ej hafva hemortsrätt i den kommun, hvori de vistas — så finnes inga medel att tvinga den dertill.

Den nu gällande fattigvårdsförordningens § 1 har visserligen tillkommit i syfte att begränsa den legala fattigvården, som enligt fattigvårdsförordningen af den 13 juli 1853 ansågs vara alltför mycket utsträckt och derigenom vålla alltför stora fattigvårdsutgifter. Men det synes, som om uppfattningen af samhällets pligt att vårda sig om de fattige nu vore en annan än den, som gjorde sig gällande t. ex. i 1889 års riksdagsskrifvelse i denna fråga.

Man har fruktat att genom utsträckt rätt till fattigvårdshjelp uppmuntra lätja och vårdslöshet. Men det synes böra allvarligt undersökas, om man verkligen når hvad man i denna del önskar genom en begränsning i § 1 af de fall, i hvilka fattigvård skall meddelas, och om man icke snarare skulle vinna det genom en utsträckt rätt för samhället att fordra arbete af den, som mottager fattigvård, och äfven i öfrigt öfver dem utöfva husbonderätt. Effektiva åtgärder i denna rigtning skulle, utan att utestänga verkligen behöfvande från rätt till hjälp, motverka de arbetsföres lättja och vårdslöshet och deras benägenhet att falla fattigvården till last och verka både till hjälp och till uppfostran.

I det norska förslaget till »Lov om Fattigvæsenet», framlagdt af »Komiteen til Behandling af Fattiggivningen» i ett betänkande af den 31 januari 1898 lyder § 1 så:

»Enhver som savner midler til Livsophold eller til Kur og Pleie i Sygdomstilfelde, derhos er ude af Stand til at erhverve det nødvendige og heller icke nogen Forsørgelsespligtig, som evner at understøtte ham, skal, forsaavidt Trangen ikke ad anden Vei afhjælpes, i den Udstrekning og paa den Maade, Fattigstyret finder hensigtsmæssig, tilstaaes fornøden Bistand af det offentlige Fattigvæsen. Den Understøttelse nogen saaledes har oppebaaret for sig selv efter det 15:de Aar, for Ægtefælle eller Barn kan Fattigvæsenet af ham fordre erstattet.»

Förslaget innefattar vidare bland annat följande föreskrift:

§ 8. »Enhver som for sig, Ægtefælle eller Barn under 15 Aar nyer Fattigunderstøttelse staaer under Tilsyn af Fattigstyret.»

Rörande arbetsföra personer föreslås:

§ 29. »Arbetsføre og friske Folk, som henvænder sig til Fattigstyret om Hjælp under midlertidig Nødstilstand, skal af dette anvises lønnet Arbeide eller henvises till Arbeidshjem. Det paa hviler By- og Herredsstyret att fatte de fornødne Beslutninger om saadant Arbeide og bevilge de dertil fornødne Midler.»

Det synes mig vara synnerligen önskvärdt, att en omsorgsfull undersökning göres, om icke vår fattigvårdsvårdsförordning borde omarbetas i den rigtning, som genom dessa förslag antydes.»

»Rörande frågan om hemortsrätten och tiden för dess förvärfvande hafva», yttrar motionären, »som bekant, meningarne i alla tider varit mycket delade.

I vårt land hafva vi nu under en lång följd af år gjort ett experiment med en helt kort tids vistelse inom en kommun såsom vilkor för förvärfvande af hemortsrätt inom densamma. Detta experiment synes enligt den allmänna meningen icke hafva slagit väl ut. En af de värsta olägenheterna synes vara den alltför starka frestelse, som hemortsrättens vinnande på så kort tid medför för både kommuner och enskilde att genom mindre goda medel befria en kommun från en redan förefintlig eller inom den närmaste tiden väntad fattigvårdsutgift. Antydningar om sådant saknas icke bland de inkomna svarsskrifvelserna; att icke den genom fattigvårdsförordningen af år 1871 införda minskningen i den tid, som fordras för hemortsrätts förvärfvande, kunnat omintetgöra den väldiga striden mellan kommuner angående hithörande frågor, är också noggsamt bekant. Redan mängden af sådana rätts tvister och den tid, som kräfvades för dessas afgörande, synes göra en granskning af de i fattigvårdsförordningen fastställda grunderna önskvärd.

Fattigvårdsstyrelsen i Vestervik skrifer: »Hvad som synnerligen besvärar oss är, att staden är omgifven af 5 landsförsamlingar, hvarifrån inflyttningar på ett eller annat sätt beredas personer, som äro af den ålder, att de inom kort måste falla fattigvården till last.» Örgryte sockens fattigvårdsstyrelse säger: »att många exempel skulle kunna lemnas, huru en styrelse sökt bereda understödstagare annan hemort för att derigenom befrias från underhållsskyldighet; styrelsen framhåller äfven såsom något synnerligen vanligt, att fattigvårdsstyrelser undandraga sig den sanningspligt, som erfordras för sakens utredning.»

Sundsvalls fattigvårdsstyrelse anser, att tiden för vinnande af hemortsrätt bör förlängas. Denna åsigt delas äfven af Gefle stads fattigvårdsstyrelse, som i detta sammanhang anför, hurusom öfverallt i våra graunländer fordras dubbelt så lång tid som i Sverige för hemortsrätts förvärfvande: i Norge 2 år, i Tyskland likaledes 2 år, i England 3 år, i Skottland 5 år, i Danmark likades 5 år. Ett återgående till 1847 års fattigvårdsförordning, som föreskref 3-årig vistelse inom en kommun såsom vilkor för hemortsrätts vinnande, skulle enligt styrelsens mening både verka välgörande till förminskande af de år från år ökade fattigvårdsmålen — styrelsen åberopar erfarenheten från England — och utgöra ett helsosamt korrektiv mot det s. k. »kommunalskoj», som bedrifves i ganska stor utsträckning af en hel del till städer angränsande landskommuner och som består deruti, att fattiga familjer med många barn eller fattiga snart 60 år gamla ensamstående personer, hvilka antagas snart blifva i behof af fattigvård, flyttas in till närmaste stad, der en eller annan halfårs-hyra på något

hemlighetsfullt sätt betalas för den inflyttade familjen. Denna vinner ofta sålunda hemortsrätt i staden, innan fattigvårdsbehovet yppar sig. Om det erfordras 3-årig vistelse inom kommun, för att man der skulle vinna hemortsrätt, torde det blifva för dyrbart för vederbörande att hela tiden underhålla den ena familjen efter den andra.

Det torde emellertid också kunna sättas i fråga, om icke de svårigheter, som vi i vårt land erfara i afseende på hemortsrätten, följa af sjelfva principen, att en kommuns försörjningspligt skall göras beroende af den tid, den behöfvande vistats inom kommunen. Den väsentliga förändringen i Englands fattigvårdsväsen under senare tider, hvars verkningar bland annat röja sig i minskningen af fattigvårdsmålen, torde mindre vara en ändring i bestämmelserna angående tiden för hemortsrättens vinnande än fastmer genomförandet af arbetshusprincipen. Enligt Gerichtsassessor d:r P. F. Aschrott (Das englische Armenwesen, i Gustaf Schmollers Staats- und socialwissenschaftliche Forschungen, V: 4) är i England frågan om en fattigs hemortsrätt numera af mycket underordnad betydelse, och den allmänna meningen tenderar derhän, att understödet — såsom redan till allmän belåtenhet sker i Irland — skall beviljas af den kommun, inom hvars område behovet gör sig gällande, i allmänhet utan rätt för denna kommun till ersättning af någon annan kommun (sid. 164 ff.). Villkoret för att en sådan bestämmelse skall vara möjlig synes vara, att man genom välordnade arbetshus (*workhouse*) bereder hvarje behöfvande tillfälle att förvärfva livets nödort, dock alltid med iakttagande, att den sålunda understödde icke får det bättre än de fattigaste bland frie arbetare; hvarjemte man genom inskränkning i friheten och sträng disciplin söker göra arbetshuset lockande endast vid verklig nöd (sid. 192 ff.). Endast i vissa undantagsfall samt i större städer tillåtes understöd åt arbetsföra män och kvinnor utom arbetshuset.

Vare sig nu ett sådant system kan för våra förhållanden finnas möjligt och lämpligt eller icke — nog synas tillräckligt många skäl tala för en omsorgsfull förnyad pröfning af de grunder, enligt hvilka samhällets försörjningspligt fördelas på de särskilda kommunerna.

Äfven rörande åtskilliga detaljfrågor i afseende på hemortsrätten hafva yrkanden gjorts om ändring i det bestående.

Så anmärker Helsingborgs fattigvårdsstyrelse som en brist, att s. k. fästeqvinna ej i fattigvårdshänseende är likställd med laglig hustru.»

Slutligen uttalar motionären följande omdöme rörande resultaten af den verkställda undersökningen:

»Af hvad jag haft äran anföra synes mig framgå:

att vårt fattigvårdsväsen i många stycken lider af brist på ordning och fasthet;

att bland dem, som närmast hafva att tillämpa fattigvårdsförordningen, den åsigten är ganska allmän, att förordningen behöfver omarbetas;

att i väsentliga punkter tillräckliga skäl för en sådan önskan blifvit anförda, särskildt beträffande föreskriften om s. k. legal fattigvård, om åtgärder mot försumliga familjeförsörjare, om fattigvårdsstyrelsens husbondevälde öfver understödda behöfvande, om hemortsrätts förvärfvande och deri grundad rätt till understöd af viss kommun.»

I den af herr Sahlin afgifna motionens syfte hafva två af Andra Kammarens ledamöter instämt.

Då utskottet nu går att öfver förenämnda motioner afgifva utlåtande, anser sig utskottet böra först till behandling upptaga herr *Sahlins* motion, såsom i sig innefattande ett yrkande — yrkandet om utarbetande af förslag till ny fattigvårdsförordning — af sådan omfattning, att, derest detsamma vunne godkännande, särskild åtgärd på grund af någon utaf de öfriga motionerna i ämnet ej kunde ifrågakomma.

Nämnda yrkande, liksom det alternativt dermed framställda om ändringar uti gällande fattigvårdsförordning, grundar herr Sahlin företrädesvis på förment bristfällighet hos nuvarande lagbestämmelser i fyra särskilda afseenden, nemligen i hvad samma bestämmelser afse dels den s. k. legala fattigvården, dels åtgärder mot försumliga familjeförsörjare, dels fattigvårdsstyrelsens husbondevälde öfver understödda behöfvande, dels slutligen hemortsrätts förvärfvande och deri grundad rätt till understöd af viss kommun.

Hvad till en början angår hemortsrätten, synes motionären hafva åsyftat förändring af gällande bestämmelser härutinnan antingen sålunda, att tiden för hemortsrätts förvärfvande blefve längre än nu är fallet, eller ock i sådan rigtning som den, enligt motionärens uppgift, nu i England rådande, och enligt hvilken hemortsrätten allt mera och mera förlorar sin betydelse i fattigvårdslagstiftningen i följd af arbets-hussystemets genomförande.

Mot en förlängning af tiden för hemortsrätts förvärfvande kunna emellertid anföras enligt utskottets tanke tungt vägande skäl. Härvid

torde böra erinras derom, att frågan om hemortsrätten utgjort föremål för mycken öfverläggning och pröfning under förarbetena till gällande fattigvårdsförordning. I anledning af 1869 års Riksdags skrifvelse, deri uttalades önskvärdheten att hemortsrätten grundades på två på hvarandra följande mantalsskrifningar i stället för en, som efter 1853 års förordning var regel, togs nemligen denna fråga under ompröfning af den komité, som i följd af nämnda riksdagsskrifvelse tillsattes för utarbetande af ny fattigvårdsförordning. Komitén kom dervid till det resultat, att den af Riksdagen ifrågasatta förändringen icke var att förordas. Äfven då hemortsrätten berodde af endast en mantalskrifning, vore det icke sällan förenadt med mycken svårighet att kunna åstadkomma den för bestämmande af en persons hemortsrätt nödiga utredning, helst, ehvad mantalsskrifning egt rum eller icke, det måste undersökas och pröfvas, hvarest sådan skrifning rätteligen bort ske. Väsentligt större svårighet skulle härutinnan uppstå, om det skulle vara nödigt utreda, hvarest personen i fråga senast för två på hvarandra följande år författningsenligt bort vara mantalsskrifven. Ett sådant stadgande, utgörande i sjelfva verket en hufvudsaklig återgång till hvad uti ifrågavarande hänseende var stadgad i 1847 års förordning, skulle, enligt komiterades öfvertygelse, för visso föranleda årslånga invecklade tvister emellan de särskilda samhällena och tillika leda till för de arbetande och mindre bemedlade folkklasserna särdeles olycksbringande vexationer, afseende deras fördrifvande från de samhällen, till hvilka de inflyttat. Det ändamål, som afsågs med stadgandet om förlängd tid för hemortsrätts förvärfvande, nemligen att bereda erforderligt skydd mot försök att från ett till annat fattigvårdssamhälle insmyga fattighjon, vunnas ej heller genom stadgandet om två mantalsskrifningar, ty, om i sådan afsigt en obetydlig hemmansdel, en qvarn, en såg, ett torp eller blott en bostadslägenhet mot en afgift af några tiotal riksdaler för ett år arrenderades åt någon nära i armod varande person samt mantalsskrifning under hösten det ena året verkställdes med afseende å tilltänkt inflyttning det nästföljande årets fardag, blefve denna person under arrendetidens lopp för andra gången inom samhället mantalsskrifven, och han kunde således äfven med vilkoret om två på hvarandra följande mantalsskrifningar komma att efter en tid af endast åtta till nio månader betunga samhället med fattigvård.

Det högsta åter, som kunde vinnas genom bestämmelsen om två på hvarandra följande mantalskrifningar, vore, att en till ett fattigvårdssamhälle inflyttad person ej kunde förr än han ett år efter första man-

talsskrifningen blifvit eller bort blifva andra gången mantalsskrifven, komma att falla samhällets fattigvård till last; men samma, om ej vida större skydd i berörda hänseende vunnas i alla händelser derigenom, att den tid, efter hvars förlopp en inflyttad person kunde komma att betunga samhället med fattigvård — hvilken efter 1853 års förordning utgjorde sex månader, efter det personen till följd af skedd inflyttning blifvit eller bort blifva mantalsskrifven — förlängdes till ett år; och då man, utan att afvika från gällande allmänna grunder i fråga om hemorts rätt, kunde genom en sådan förlängning afhjelpa de missförhållanden, som 1853 års förordning i angifna hänseende visat sig medföra, blef en sådan ändring af komiterade förordad.

I enlighet med denna komiterades mening äro de nu gällande bestämmelserna om hemorts rätt affattade.

För utskottet äro ock de skäl, som anförts till stöd för dessa bestämmelsers bibehållande, allt fortfarande afgörande, och utskottet kan ej tillstyrka förlängning af tiden för hemorts rätts förvärfvande.

Hvad motionären anført om det i England tillämpade arbethus-systemet har ej heller syns utskottet böra föranleda till någon framställning från Riksdagens sida. Dels äro de meddelade uppgifterna alltför kortfattade, att af dem skulle kunna hemtas någon uppfattning om berörda systems gagnelighet, dels torde med skäl kunna på förhand antagas, att förhållandena i England förete sådan olikhet mot de i vårt land rådande, att näppeligen fattigvårdslagstiftningen kan ordnas efter samma principer i de båda länderna.

I fråga om fattigvårdsstyrelsens husbondevälde öfver understödda behöfvande har motionären förordat sådan ändring af gällande bestämmelser, att uti fattigvårdsförordningens 35 § mom. 2 och 36 § mom. 3 orden »enligt 1 §» skulle utgå.

Utskottet kan ej förorda de sålunda ifrågasatta förändringarne. De skulle nemligen innebära afsteg från den princip i afseende å husbondeväldet, som fattigvårdsförordningen uppställt, och enligt hvilken endast den obligatoriska fattigvården bereder fattigvårdsstyrelsen dylik rätt öfver annan person än den, som är föremål för fattigvården. Enligt utskottets tanke skulle en sådan ändring som den föreslagna kunna medföra afsevärda betänkligheter genom att åt fattigvårdsstyrelsen medgifva en ovilkorlig rätt utan att å andra sidan ålägga densamma en ovilkorlig skyldighet. I utöfningen af den s. k. frivilliga fattigvården skulle såmedelst kunna insmyga sig en hel del missbruk i syfte att trakassera fattigvårdsstyrelsen mishagliga personer.

Dessutom torde det af motionären åsyftade ändamålet med de föreslagna ändringarne — att ställa sådan försörjningspliktig person, som genom lätja eller liknöjdhet ådrager sina minderåriga barn eller sin hustru sådan nöd, att fattigvård faktiskt måste till dem lemnas, under fattigvårdsstyrelsens husbondevälde — derest detsamma anses önskvärdt, vida lämpligare kunna vinnas genom ändring af förordningens 1 § i syfte att utvidga begreppet legal eller obligatorisk fattigvård.

Denna fråga har äfvenledes blifvit uti herr Sahlins motion behandlad; och, såsom af den lemnade redogörelsen för svaren å det kringssända cirkuläret framgår, har allmänt uttalats anslutning till tanken på 1:sta paragrafens ändring i antydt syfte. Äfven utskottet delar en sådan uppfattning. Visserligen synas ordalagen i paragrafen ej lägga hinder i vägen för en sådan tolkning — hvilken enligt utskottets uppfattning är den efter förhållandenas natur bäst afpassade — att fattigvård enligt paragrafen skall utgå, så snart den *faktiska* omöjligheten att förvärfva hvad till lifvets uppehållande oundgängligen erfordras är för handen; men den praktiska tillämpningen har visat, att denna tolkning ej blifvit af den högsta dömande myndigheten godkänd. Särskildt belysande är härutinnan det af motionären omnämnda högsta domstolens utslag den 20 september 1883, hvarigenom fastslagits, att fattigvård, som utgifvits till minderårig, är att betrakta såsom frivillig, äfven om den försörjningspliktige *faktiskt* är urstånd-satt att fullgöra denna sin skyldighet, såvida ej oförmågan beror på någon af de i paragrafen särskildt angifna omständigheter. Ett sådant förhållande kan enligt utskottets mening ej anses vara med fattigvårdsförordningens anda öfverensstämmande, och utskottet vill sålunda för sin del förorda utvidgning af den obligatoriska fattigvården till de fall, då man eller qvinna väl hafva förmåga att förvärfva hvad till hans eller hennes eget lifs uppehållande oundgängligen kräfves, men uppenbarligen saknar krafter att förvärfva hvad som oundgängligen erfordras för deras uppehälle, för hvilka han eller hon är försörjningspliktig.

De å det af motionären utsända cirkuläret inkomna svaren vittna oförtydbart om behovet af skärpta lagstiftningsåtgärder mot sådana familjeförsörjare, som af lätja eller liknöjdhet försumma sin försörjningspligt. Af svaren framgår nemligen nogsamt svårigheten och i många fall omöjligheten att med nu gällande bestämmelser förmå ifrågavarande personer att fylla sin försörjningspligt eller att å dem tillämpa gällande ansvarsbestämmelser. Orsaken härtill torde, på sätt motionären anmärkt, bero dels på lättheten för dylika försumlige familjeförsörjare att hålla

sig undan, så att fattigvårdsstyrelsen ej erhåller kunskap om deras vistelseort, dels ock på den omständliga procedur, som, derest personens i fråga vistelseort är känd, kräfvades för hans ställande under fattigvårdsstyrelsens husbondevälde liksom ock för hans dömande till tvångsarbete, efter af fattigvårdsstyrelsen gjord anmälan.

Såsom medel för afhjelpande af antyddas missförhållande har uti några af de till motionären ankomna svaren föreslagits en förenkling af proceduren i nära öfverensstämmelse med den i 2 och 3 §§ af lagen den 12 juni 1885 stadgade behandlingen af lösdrivvare.

Denna tanke förtjenar enligt utskottets uppfattning beaktande, då ej något skäl synes föreligga att visa större skonsamhet mot familjeförsörjare, som af lätja eller liknöjdhet åsidosätta sin försörjningspligt, än mot lösdrivvare. Att genom en ändring i sålunda ifrågasatt riktning förhållandena komme att gestalta sig vida gynsammare än nu i fråga om husbonderättens och ansvarsbestämmelsernas effektivitet, kan enligt utskottets åsigt tagas för gifvet.

Utskottet anser sig alltså böra förorda bifall till motionärens framställning, i hvad densamma afser skärpta lagstiftningsåtgärder mot sådana försörjningspligtige personer, som af lätja eller liknöjdhet försumma denna skyldighet.

Att för åvägabringande af denna förändring jemte den af utskottet äfvenledes förordade i fråga om utvidgning af den obligatoriska fattigvårdens begrepp hemställa om utarbetande af ny fattigvårdsförordning kan utskottet emellertid ej tillstyrka. Båda de ifrågavarande förändringarne kunna utan rubbning af förordningens hufvudprinciper utan svårighet genomföras, och hvad motionären i öfrigt anfört har ej synts utskottet vara af beskaffenhet att böra föranleda till några mera genomgripande förändringar i den gällande fattigvårdslagstiftningen.

Herr *J. Eliassons* uti motionen n:o 44 framställda yrkande går ut på införande uti fattigvårdsförordningen af detaljerade föreskrifter om hvad fattigvårdsstyrelse i olika fall har att iakttaga för utfående hos annat fattigvårdssamhälle af fattigvård, som enligt 1 § utgifvits af det egna fattigvårdssamhället.

I sin nuvarande lydelse innehåller 29 § den föreskriften, att sökande fattigvårdsstyrelse skall vid sin ansökning foga tillgängliga handlingar till upplysning om det fattigvårdssamhälle, der den nödstälde

har hemortsrätt, samt anmäla de förhållanden, af hvilka fattigvården påkallats, och beskaffenheten deraf. Såvidt utskottet kan finna, äro dessa bestämmelser för sitt ändamål lämpliga och tillräckliga. Att i ämnet gifva så i detalj gående föreskrifter, som dem motionären föreslår, synes deremot icke vara med fog påkalladt, enär dessa detaljerade föreskrifter dels i åtskilliga punkter äro öfverflödiga, såsom redan till sitt innehåll innefattade i de mera allmänt hållna bestämmelser, dem lagbudet nu innehåller, dels i många fall skulle ålägga sökande styrelserna ett onödigt besvär, alldenstund en mängd fattigvårdsmål tvifvelsutan lätt låta sig lösa, utan att vid talans anhängiggörande så minutiösa föreskrifter behöfva iakttagas som dem, hvilka motionären vill hafva genomförda. Och i den mån motionären vill genom de nya bestämmelserna särskildt främja och tillgodose det fattigvårdssamhälles intresse, mot hvilket sökande styrelsens talan är rigtad, gäller helt visst här såsom i andra rättstvister med fog den regeln, att man af en kärande eller sökande icke bör billigtvis begära annan bevisning eller utredning, än den som kan tjena att styrka hans egen talan, lemnande åt vederparten att utreda och ådagalägga hvad som tilläfventyrs kan mot anspråket invändas. Utskottet finner sig fördenskull böra afstyrka bifall till nu ifrågavarande motion.

Hvad derefter angår herr *Zakrissons* motion, vill utskottet erinra derom, att enligt 3 § 6 mom. af gällande mantalsskrifningsförordning den, som intagits å sjukvårds- eller förbättrings- eller uppfostringsanstalt utom hemorten, ej må af sådan anledning der mantalsskrifvas. Han kan sålunda ej der förvärfva hemortsrätt. Motionärens framställning afser därför, såsom ock af honom angifves, endast de fall, då sinnessjuk person mottages till *privat* vård utom hemorten. Utan att bestrida att enstaka kommuner finnas, inom hvilka på grund af dylikt förhållande afsevärda olägenheter uppstått, finner sig utskottet dock ej kunna tillstyrka en lagförändring i den utaf motionären angifna syftning. Att i särskilda fall fattigvårdslagstiftningen, huru den än må vara affattad, skall komma att medföra ojemnhet i sina verkningar, kan svårigen undvikas. Men att vidtaga ändringar i lagen med hänsyn till förhållanden, hvilka, huru behjertansvärda de än synas, dock måste be-tecknas såsom undantagsfall af blott lokal och mången gång blott tillfälligt och öfvergående betydelse, synes ej vara riktigt. En föreskrift af

den innebörd, motionären önskar, lärer så mycket mindre kunna tillstyrkas, som det med skäl kan sättas i fråga, om ej föreskriften med lika fog borde gälla för fall, der personer mottagas till enskild vård utom hemorten på grund af annan sjukdom än sinnessjukdom, och måhända ytterligare för äfven andra fall, hvilka nog kunde påvisas vara analoga med det af motionären särskildt åsyftade.

Jemväl herr *Odenkrants'* motion föränlåtes utskottet afstyrka. Den skiljaktighet, som nu förefinnes i fråga om förutsättningen för statsunderstöds erhållande för det fall, att fattigvårdssamhälle måst utgifva fattigvård till person, som oafbrutet under fem år vistats utom samhället men inom riket, och det fall, då personen i fråga vistats utom riket under hela nämnda tid, synes utskottet nöjaktigt kunna försvaras med den senares större likställighet med en icke svensk medborgare, beträffande hvilken staten, enligt 29 § 3 mom. fattigvårdsförordningen, har ovilkorlig skyldighet att ersätta till honom enligt 1 § utgifven fattigvård.

Hvad motionären anført om den tunga börda, fattigvården lägger på kommunerna, förtjenar visserligen beaktande; men då, på sätt ock motionären ansett sannolikt, det torde kunna antagas, att kommunal-skattekomitén kommer att egna sin uppmärksamhet åt frågan i hvad mån lindring i denna börda må kunna genom statens mellankomst beredas, har utskottet ansett skäl ej föreligga, att uti förordningen nu vidtages ändring i syfte att för några speciella fall, hvilka sannolikt mera sällan förekomma, skärpa statens understödspligt gent emot kommunerna.

Utskottet har slutligen att yttra sig om herr *A. G. Anderssons* motion angående ändring i fattigvårdsförordningens 4 § i syfte att inskränka husbondes försörjningspligt mot tjenstehjon och andra i paragrafen omförmälda personer.

Dervid kan utskottet, då motionären endast åberopat sin för en liknande framställning vid sistlidet års Riksdag afgifna motivering, nöja sig med att återgifva, hvad lagutskottet då anförde:

»Om än», så yttrade utskottet, »den husbonde enligt 4 § af ifrågavarande förordning åliggande skyldighet att, under den tid arbetsaftal gäller, svara för försörjning af tjenstehjon samt de i paragrafen angifna arbetare med deras hustrur och hemmavarande minderåriga barn, så att de icke falla fattigvården till last, mången gång kan blifva betungande nog, så synes i allt fall denna skyldighet för husbonden, hvilken, hvad den i arbetsaftalet afsedda tid angår, betingat sig rätten att använda tjensthjonets eller arbetarens kraft och som därför måste anses vara närmast att, då denna kraft sviker, draga nödig försorg om tjenstehjonet eller arbetaren och deras familjer, icke böra inskränkas. Det ifrågavarande stadgandet hvilat, enligt utskottets åsigt, på en patriarkalisk uppfattning af förhållandet mellan arbetsgifvare och arbetstagare, hvilken uppfattning utskottet icke vill bidra att rubba.»

För egen del vill utskottet dessutom erinra derom, att sistlidet års Riksdag i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhöll om utarbetande och framläggande för Riksdagen af förslag till ny legostadga, och att det vid sådant förhållande ej torde vara lämpligt att rubba enstaka bestämmelser om rättsförhållandet mellan husbonde och tjenstehjon.

Under åberopande af det ofvan anförda får utskottet alltså hemställa,

1:o att Riksdagen, i anledning af herr Sahlins motion, ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t låta utarbeta och för Riksdagen framlägga förslag dels till sådan ändring eller förklaring af 1 § uti gällande förordning angående fattigvården, att rätten till fattigvård enligt nämnda paragraf utsträcker till de fall, då man eller qvinna väl hafva förmåga att förvärfva hvad till hans eller hennes eget lifs uppehållande oundgängligen kräves, men uppenbarligen saknar krafter att förvärfva hvad som oundgängligen erfordras för deras uppehälle, för hvilka han eller hon är försörjningspliktig, dels ock till skärpta och mera effektiva bestämmelser mot familjeförsörjare, som af lätja eller liknöjdhet försumma sin försörjningspligt.

2:o) att

- a) Herr Eliassons motion;
- b) Herr Zakrissons motion;

- c) Herr Odencrants motion; samt
- d) Herr Anderssons motion icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 7 maj 1899.

På lagutskottets vägnar:

K. S. HUSBERG.

Reservation

af herrar *G. Andersson*, *Leman* och Friherre *Trolle*, hvilka ansett, att utskottet bort afstyrka bifall jemväl till Herr *Sahlins* motion.

samt af Herr *J. Anderson*, som ansett, att utskottet bort tillstyrka bifall till Herr *Odencrants'* motion;

Herr *F. Andersson* har begärt få antecknadt, att han icke deltagit i ärendets behandling inom utskottet.
